

September 2016

HANOI

Landfakta Vietnam

Officiellt namn	Socialistiska Republiken Vietnam
Huvudstad	Hanoi, ca 7,5 miljoner invånare.
Ekonomiskt centrum	Ho Chi Minh-staden, ca 10 miljoner invånare.
Yta	331 114 km ² (= ca 3/4 av Sveriges landyta)
Folkmängd	ca 94,4 miljoner (juli 2016)
Befolkning	Kinh (85 %) samt 53 andra befolkningsgrupper
Befolkningsstillväxt	1,0 %
Språk	Vietnamesiska samt många minoritetsspråk
Religion	Sekulariserad stat. Vietnamesisk lagstiftning kräver att religiösa grupper registrerar sig
Statskick	Republik/Kommunistisk enpartistat
Statschef	President Tran Dai Quang
Regeringschef	Premiärminister Nguyen Xuan Phuc
Utrikesminister	Vice premiärminister Pham Binh Minh
Politiska partier	Vietnams Kommunistiska Parti, enda tillåtna parti, ”oberoende” kandidater tillåts ställa upp i allmänna val
Senaste allmänna val	22 maj 2016
Nästa reguljära allmänna val	2021
Valuta	Vietnamesisk dong (VND)
Växelkurs	1 SEK motsvarar 2 600 VND (sept 2016) 1 USD motsvarar 22 300 VND (sept 2016)
BNP (total)	191,5 miljarder USD (2015)
Reell BNP-tillväxt	6,7 % (2015)
BNP/capita	2 100 USD (2015)
BNP/capita PPP-justerat	6 000 USD (2015)
Inflation	0,6 % (2015) (1,8 % 2014, 6,6 % 2013)
Viktigaste näringar	Textil och skor, elektronik, olja, fisk- och skaldjursprodukter, skor, svartpeppar, ris, kaffe, te, socker, kol
Budgetbalans (andel av BNP)	-6,1 % (2015)
Valutareserv	38 miljarder USD (juli 2016)
Statsskuld	62,2 % av BNP (2015)
Bytesbalans	-3,2 miljarder USD (2015)
Varuexport	162,4 miljarder USD (2015)
Exporttillväxt	8,1 % (2015)
Viktigaste exportprodukter	Telekomutrustning, textilvaror, elektronik och datorer, skor, maskiner och apparater, trävaror, fisk- och skaldjursprodukter, råolja, kaffe, ris
Varuimport	165,6 miljarder USD (2015)
Importtillväxt	12 % (2015)
Viktigaste importprodukter	Maskiner och reservdelar, elektronik och datorer, telekomutrustning, tyg, stål, bilar och bildelar, plast, petroleumprodukter
Största handelspartners	Kina, EU, USA, ASEAN, Japan, Taiwan och Sydkorea
Svensk export till landet	1,3 miljarder SEK (2015)
Svensk import från landet	8 miljarder SEK (2015)
Fattigdom	10,7 % av befolkningen levde 2015 i fattigdom enligt UNDP:s uppskattning.
Sveriges bilaterala bistånd	Inget bilateralt bistånd sedan 1 januari 2014

September 2016

Historia

Trots att vietnamesiska historiker inte gärna nämner det, så har den tusenåriga kinesiska närvaron 111 f.Kr. – 938 e.Kr. påverkat Vietnam såväl kulturellt som politiskt. Vietnam fick sin nuvarande utsträckning för drygt 200 år sedan då kejsare Gia Long enade landet.

Frankrike inledde en kolonisering av Vietnam 1858 under förevändning att missionärerna, som sedan 1500-talet verkat i landet, behövde skydd. År 1885 var landet internationellt erkänt som fransk koloni/protectorat. Två år senare slogs Vietnam ihop med de franska besittningarna i Laos och Kambodja och Indokinesiska unionen bildades.

Under andra världskriget erövrades Vietnam av Japan, som dock lät den franska Vichy-regimen fortsätta att styra landet. Gemensamt exploaterade de två länderna Vietnam med förödande konsekvenser. En hungersnöd i norr kostade upp till 2 miljoner människor livet. Vid det kaotiska krigsslutet tog den nationalistiska folkfronten Viet Minh, som leddes av kommunistpartiet, över kontrollen över en stor del av landet och 2 september 1945 utropade Ho Chi Minh Demokratiska republiken Vietnam.

Frankrike var efter andra världskrigets slut ovilligt att lämna Vietnam vilket resulterade i ett åttaårigt gerillakrig mellan Viet Minh och fransmännen. Det franska kolonialstyret varade fram till 1954, då fransmännen förlorade slaget vid Dien Bien Phu. En internationell konferens i Genève ledde till en provisorisk delning av landet i Nord- och Sydvietnam fram till dess att allmänna val skulle hållas 1956. I Sydvietnam utropade Ngo Dinh Diem emellertid en USA-stödd republik och två olika system växte fram. Inför hotet om ett kommunistiskt maktövertagande i söder ökade USA 1961 den amerikanska närvaron och Vietnamkriget, som i Vietnam brukar kallas det amerikanska kriget, var ett faktum. 1973 undertecknades ett fredsavtal i Paris av Nordvietnam, Sydvietnam, Sydvietnams Provisoriska Revolutionära Regering (PRR) och USA, varefter de amerikanska styrkorna lämnade Vietnam. Kriget mellan Nordvietnam/FNL och Sydvietnam, som kostade 3 miljoner vietnameser livet, fortsatte dock till 1975. Året därpå återförenades de två landsdelarna formellt och Socialistiska Republiken Vietnam grundades.

Efter kriget följde hårda socialiseringsprogram, vilka fick ett stort antal vietnameser att fly utomlands; likt senare även de s.k. båtflyktingarna, som en följd av konflikten med Kina (se nedan). Totalt lämnade cirka 750 000 människor landet. Under senare delen av 70-talet uppstod allvarliga spänningar mellan Vietnam och Kambodja, som leddes av Röda Khmererna. Efter återkommande sammanstötningar vid gränsen invaderade vietnamesiska styrkor Kambodja i december 1978. Pol Pot-regimen drevs på flykt och en vietnamesisk lydregim installerades. Kina, som stödde Pol Pot, reagerade genom att invadera norra Vietnam i mitten av februari 1979. Vietnam hade alltsedan kriget mot USA nära band med Sovjetunionen och fick stöd därifrån. De kinesiska styrkorna mötte hårt motstånd och konflikten varade inte längre än en knapp månad, då de kinesiska styrkorna drog sig tillbaka efter att ha proklamerat att de uppnått sina mål. Detta följdes av återkommande skärmytslingar längs gränsen under större delen av 80-talet.

Till följd av inmarschen i Kambodja blev Vietnam alltmer isolerat. ASEAN-länderna (Association of South East Asian Nations) tog ställning för Pol Pot-regimen (som 1982 ingick en allians med prins Sihanouk). Införandet av den

September 2016

nordvietnamesiska modellen i syd hade orsakat en allt djupare kris vilket ledde till att regimen började tillåta nya metoder inom jordbruk och statlig industri. Den historiska sjätte partikongressen 1986 slog fast att systemet måste omdanas. Förändringspolitiken *doi moi* infördes, vilket innebar att en utveckling i marknadsekonomisk riktning inleddes.

Statsskick och styrelseform

Vietnam är en kommunistisk enpartistat som saknar maktindelning mellan den lagstiftande, verkställande och dömande makten. 2013 års revidering av Vietnams konstitution befäste att landet ska ledas av Vietnams kommunistiska parti. Makten är i praktiken delad mellan presidenten, premiärministern och partiets generalsekreterare som formellt väljs vid partikongressen. Premiärminister är Nguyen Xuan Phuc, president är Tran Dai Quang och kommunistpartiets generalsekreterare är Nguyen Phu Trong.

Det högsta organet inom partiet är kongressen, som samlas vart femte år, senast i januari 2016. Kongressen valde då en 180 personer stor central-kommitté, varav knappt tio procent är kvinnor. Kommittén väljer i sin tur en politbyrå som fungerar som det högsta beslutsfattande organet i Vietnam. Politbyrån har för närvarande nitton medlemmar, varav tre är kvinnor.

Nationalförsamlingen är landets lagstiftande parlament, vars ledamöter väljs i allmänna val vart femte år. Ungefär 90 procent av nationalförsamlingens ledamöter är partianslutna och partiet kontrollerar i praktiken det politiska beslutsfattandet på alla nivåer. Nationalförsamlingen träffas under två drygt månadslånga sessioner per år. Nationalförsamlingens roll har fortsatt att stärkas under de senaste åren och utskotten tillbakavisar allt oftare lagförslag för omprövning av regeringen. Ledamöterna har fått utökad möjlighet att tolka partiprogram och granska nya lagförslag. Det har hänt att också nationella projekt och ministerkandidater tillbakavisats. Parlamentarikerna är mer aktiva och några kritiserar regeringen och kräver att regeringen vidtar åtgärder mot korruption, byråkrati och för att förbättra effektiviteten hos lokala myndigheter. Utfrågningar av ministrar direktsänds i TV och dessa sändningar är mycket populära. I det senare valet till Nationalförsamlingen (maj 2016) valdes 496 ledamöter in, varav 133 är kvinnor, vilket gör att andelen kvinnliga ledamöter höjdes något från den tidigare nationalförsamlingen, från 24 till 27 %. Den uttalade målsättningen är 30 % kvinnliga ledamöter. Nationalförsamlingen har sedan 2016 sin första kvinnliga ordförande, Nguyen Thi Kim Ngan.

Administrativt indelas Vietnam i 63 provinser. Provinserna indelas i sin tur i distrikt, samt därunder kommuner. På dessa nivåer finns valda folkråd, sk people's committees, som ungefär motsvarar en svensk kommunstyrelse.

Inrikespolitik

Doi moi blev en milstolpe för Vietnams politiska och ekonomiska utveckling. Den inledde en övergång från marxist-leninistisk ideologi uppblandad med nationalism till en ideologi som grundar sig på Ho Chi Minhs tankar och tillväxtfrämjande politik. Det kommunistiska inslaget minskade samtidigt som de fria marknadskrafterna växte sig successivt starkare. Detta har tack vare en snabbt växande utrikeshandel och omfattande utländska investeringar möjliggjort en hög ekonomisk tillväxt med väsentligt minskad fattigdom och Vietnam har uppfyllt de flesta av millenniemålen. Den politiska

September 2016

förändringsprocessens takt begränsas dock av att den politiska makten ligger kvar hos det enda tillåtna partiet, Vietnams kommunistiska parti.

Befolkningen har under de senaste decennierna upplevt en markant förbättring av levnadsstandarden tack vare en ekonomisk tillväxt som lyft en stor del av befolkningen ur fattigdom. Partiets legitimitet hos befolkningen har i stor del varit kopplad till detta. I händelse av en avmattning i den ekonomiska tillväxten och regimen inte får bukt med korruption och maktmissbruk inom partiet kan det inte uteslutas att partiets legitimitet i ökad utsträckning kommer att ifrågasättas. Inom partiet råder inte obetydliga meningsmotsättningar som ofta rör den ekonomiska politiken och dess sociala konsekvenser. Regeringens hantering av konflikten med Kina kring Sydkinesiska havet (i Vietnam kallat Östra Havet) är ytterligare en faktor som påverkar partiets legitimitet hos befolkningen.

Integrationen i världsekonomin har satt ökad press på Vietnam att genomföra nödvändiga reformer. Ökad ojämlikhet mellan fattiga och rika har blivit ett faktum. Landets styrande försöker motverka detta och har initierat olika åtgärder för att tillgodose de fattigastes behov. Ansvar utkrävs i ökande utsträckning av makthavarna. Missnöjesyttringar, bl.a. angående misskötsel av ekonomin, utbredd korruption, landfrågor, bristen på yttrandefrihet och missförhållanden vid vissa utlandsägda företag förekommer från tid till annan. Även frågan om bauxitbrytning i kinesisk regi har väckt betydande kritisk uppmärksamhet, liksom den miljöskandal och omfattande fiskdöd som följde på kemikalieutsläpp från ett taiwanesisk-ägt stålverk under våren 2016. Ett växande och relativt livaktigt meningsutbyte i frågor av detta slag pågår löpande på Internet. Det finns dock ingen samlad opposition som skulle kunna utgöra eller tillåtas erbjuda ett alternativ till dagens politiska ledning.

Oppositionell verksamhet är förbjuden. I motsats till för några år sedan är dock ifrågasättande av partiets maktställning inte längre helt tabu, men individer som upprepat kritiserar partiets styre eller utmanar dess legitimitet offentligt riskerar att trakasseras eller dömas till långa fängelsestraff. Sett över en längre tidsperiod blir sådana händelser förvisso mindre vanligt förekommande, men sedan en tid innan partikongressen har trenden varit den motsatta, med ett ökat antal trakasserier och domar. Ett sådant mönster fanns också kring de två föregående partikongresserna.

Sedan 2013 finns ett antal löst sammansatta nätverk av intellektuella, bloggare och MR-aktivister med flera. Samtliga redovisar öppet sin ambition om att utifrån Vietnams internationella åtaganden kring mänskliga rättigheter arbeta för att öka kunskapen om och respekten för mänskliga rättigheter i Vietnam. De verkar även för en fredlig övergång till ett flerpartisystem. Inför valet till Nationalförsamlingen i maj 2016 lanserade flera av dessa aktivister oberoende kandidaturer, vilket fick stor uppmärksamhet såväl inom Vietnam som internationellt. Motståndet från partiet gentemot dessa kandidaturer var dock massivt och i slutändan var det ingen av de faktiskt oberoende kandidaterna som lyckades ta sig förbi de lokala nomineringsprocesser som föregick valet.

Korruptionen, som är mycket utbredd, är ett av Vietnams mest allvarliga problem. Vietnam tillträdde FN:s antikorrptionskonvention (UNCAC) 2009 och år 2005 antogs en anti-korrptionslag, den första i sitt slag. Lagen är tämligen långtgående och modern, och Sverige bidrog med expertis till utformningen av lagen. Den föreskriver bl.a. att politiker och högre tjänstemän ska redovisa sina tillgångar offentligt, att det ska finnas etiska riktlinjer för tjänstemän samt att tjänstemän på utsatta poster ska rotera. Lagen föreskriver

September 2016

också att journalister har rätt att få tillgång till offentliga dokument, förutsatt att dessa inte är hemligstämplade. Implementeringen av lagen går dock långsamt. Under senare år har dock media tillåtits att rapportera om korruption som ett allvarligt samhällsproblem. Vid Nationalförsamlingen 2013 genomfördes för första gången en förtroendeomröstning för 47 personer med ledande funktioner inom staten inklusive regeringen. Vietnam rankades som nr 112 av 168 länder i Transparency Internationals senaste korruptionsindex (2015).

Vietnam har utsatts för betydande internationell kritik för begränsningar i yttrandefriheten samt ingripanden mot politiskt och religiöst oliktankande. Även om landet har undertecknat FN-konventionen om civila och politiska rättigheter är åsikts-, mötes- och föreningsfrihet och rätten till skydd mot kränkningar hårt beskurna. Personer som öppet kritiserar regimen riskerar att trakasseras, arresteras och dömas till hårda straff.

Utrikespolitik

Sedan införandet av det ekonomiska reformprogrammet *doi moi* under mitten av 1980-talet har Vietnam öppnats upp väsentligt. Medlemskap i ASEAN sedan 1995, medlemskap i WTO 2007, en plats som icke permanent medlem i FN:s säkerhetsråd 2008-09 och ambition att kandidera till säkerhetsrådet igen 2020-2021, medlemskap i MR-rådet 2014-2016 och beslut om att delta i FN:s fredsbevarande operationer 2013 är några exempel på hur Vietnam öppnats upp mot omvärlden.

Vietnam bedriver en aktiv utrikespolitik, som i hög grad präglas av pragmatism. Vietnam har också identifierat ett antal viktiga länder med vilka strategiska partnerskap har ingåtts, nämligen USA, Kina, Ryssland, Indien, Japan, Sydkorea, Indonesien, Thailand, Singapore, Frankrike, Storbritannien, Tyskland, Spanien, Danmark, Italien och Nederländerna. Besöksutbytet på hög nivå är livligt och man strävar efter att bygga goda relationer med alla länder.

Vietnams utrikespolitik har traditionellt till stor del styrts av förhållandet till den stora grannen i norr – Kina. Ländernas relationer nådde lågvattennivåer i slutet av 70-talet och under 80-talet. De har sedermera åter förbättrats och parallellerna mellan Kina och Vietnam är tydliga när det gäller att kombinera övergång till marknadsekonomi med bibehållet enpartisystem. Samtidigt är man från Vietnams sida angelägen om att behålla sin suveränitet och utrikespolitiska handlingsfrihet gentemot Kina. Ett avtal om landsgränsen undertecknades i december 2008.

Spänningen runt de territoriella anspråken i Sydkinesiska havet, eller *Östra havet* som området benämns i Vietnam, är en fråga högt på den politiska dagordningen i Vietnam. I oktober 2008 gav Kina och Vietnam ut en gemensam kommuniké om att man avsåg inleda förhandlingar om att reda ut de känsliga och omstridda gränsfrågorna kring Paracel- och Spratleyöarna i Sydkinesiska havet, men incidenter mellan vietnamesiska och kinesiska fartyg förekommer relativt frekvent. I samband med utplaceringen av en kinesisk oljerigg i den vietnamesiska ekonomiska zonen våren 2014 försämrades relationerna tillfälligt. Antikinesiska upplopp med efterföljande skadegörelse riktad mot kinesisk egendom och våld mot kineser uppstod kring de ekonomiska zonerna i mellersta och södra Vietnam, med konsekvensen att Kina tillfälligt evakuerade ett flertal medborgare. Vietnam uttryckte också sitt stöd för den skiljedomsprocess som Filippinerna 2013 initierade gentemot Kina, avseende vissa av de kinesiska anspråken i Sydkinesiska havet. När den s.k. Haag-tribunalen i sitt avgörande i juli 2016 förkunnade att stora delar av det

September 2016

som Kina hävdar och gör i Sydkinesiska havet saknar rättslig grund välkomnade Vietnam detta, dock utan att vidta några ytterligare åtgärder. Att hålla på sin rätt och samtidigt inte i onödan förarga grannen i norr är en ständig balansgång.

Samarbetet inom ASEAN är mycket viktigt för Vietnam, som driver på i frågor om ekonomisk utjämning och samtidigt agerar viktig ekonomisk och politisk partner för de fattigare länderna Laos, Kambodja och Burma. Organisationen utgör en pusselbit i Vietnams ansträngningar att balansera Kinas starka inflytande i regionen, inte minst vad gäller konflikten i Sydkinesiska havet, samt Vietnams stora underskott i handeln med Kina. Samarbetet har tagit juridisk form genom ASEAN-stadgan som trädde i kraft i december 2008. Med EU som inspiration har medlemsländerna i ASEAN främst inriktat sig på att bildandet av en inre marknad, något som är en nyckelfråga för Vietnam. ASEAN Economic Community (AEC) blev verklighet 1 januari 2016, men har hittills inte gett några betydande avtryck i den regionala handeln.

EU är idag den största givaren av icke-återbetalningsbart bistånd, och är Vietnams näst viktigaste handelspartner. EU är väl representerat diplomatiskt i Vietnam och 20 av de 28 medlemsländerna är närvarande i Hanoi. Förhandlingar om ett Partnerskaps- och Samarbetsavtal (PSA) mellan EU och Vietnam slutfördes i oktober 2010 och undertecknades i juni 2012. Sveriges riksdag ratificerade avtalet 2013. Detta avtal täcker i stort sett alla politikområden och syftar till att bredda och fördjupa relationerna. Avtalet ersätter nuvarande ramavtal mellan EU och Vietnam som ingicks 1995. En dialog mellan EU och Vietnam om respekten för mänskliga rättigheter i Vietnam hålls årligen i Hanoi. Vietnam och EU har även undertecknat ett frihandelsavtal (se nedan). De historiska banden till trots är det inte Frankrike som står Vietnam närmast av EU-medlemsstaterna, utan snarare de östeuropeiska länderna. President Hollande besökte dock Vietnam i september 2016.

Relationerna mellan Vietnam och USA har kontinuerligt förbättrats sedan handelsembargot lyftes 1994 och diplomatiska förbindelser etablerades 1995. År 2000 gjorde Bill Clinton ett bejublat besök i Vietnam, som första amerikanska president efter kriget. Året därpå undertecknades ett bilateralt handelsavtal (BTA), vilket fått stor betydelse för handeln mellan länderna, och 2013 fördjupades relationen ytterligare genom undertecknandet av ett *Comprehensive Partnership Agreement*. Utrikesminister John Kerry besökte Vietnam 2013 och utrikesminister Pham Binh Minh, tillika vice premiärminister, besökte USA 2014. Partisekreterare Trong besökte USA 2015. I maj 2016 gjorde president Obama ett minst lika bejublat besök som sin företrädare.

Effekterna av Agent Orange och icke återfunna kvarlevor av försvunna soldater som dog i Vietnamkriget står fortfarande på den bilaterala dagordningen länderna emellan. Arbetet från amerikansk sida med att sanera marken från dioxiner påbörjades i Da Nang 2012 och är planerat att slutföras 2016. USA är idag Vietnams största exportmarknad, och Vietnam är ett av de länder som omfattas av det nyligen slutförhandlade frihandelsavtalet Trans Pacific Partnership. Under Obamas besök offentliggjordes att USA kommer att lätta på det vapenembargo som rått sedan kriget och tillåta export av vissa typer av vapen, något som man dock kopplar till framsteg på mänskliga rättighetsområdet i Vietnam.

September 2016

Den i särklass största bilaterala givaren till Vietnam är Japan, som i stor utsträckning inriktar sig på att bygga ut infrastrukturen. Biståndet ges dock till mycket stor del i form av lån som är bundna till upphandling av japanska varor. Japan är, jämte Kina och Sydkorea, Vietnams viktigaste handelspartner i regionen och japanska företag investerar kraftigt i landet. Japan har strategiska intressen att göra Vietnam till en stark partner i Asien.

Ryssland är fortfarande en viktig ekonomisk partner, inte minst inom oljebranschen, men dess ställning kan inte jämföras med den som f.d. Sovjetunionen hade. Vietnam köper alltjämt huvudparten av sin militärmateriel från Ryssland, där senaste tillskottet utgörs av sex Kilo-ubåtar. Flera vietnameser i viktiga positioner fick sin utbildning i Sovjetunionen och talar ryska som enda främmande språk.

Relationerna med Australien – som deltog på USA:s sida under kriget – har stärkts under senare år. Dessa omfattar bistånd, handel och även visst militärt samarbete. Ett stort antal vietnameser är bosatta i Australien och ingår i viktiga nätverk. Vietnam har goda, men inte särskilt omfattande relationer med Afrika och Latinamerika. Kuba tillmäts fortfarande politisk betydelse.

Under senare tid har också Indien kommit att bli en allt viktigare partner, främst vad gäller handelsutbyte men i ökande grad också rörande militärt samarbete. Premiärminister Modi besökte Vietnam i september 2016.

Vietnams ekonomi

Vietnams ekonomiska tillväxt har sedan början av 90-talet varit en av de högsta i världen. Från en årlig tillväxttakt på nära 10 % under slutet av 90-talet och 6,5 % under 00-talet stabiliserades denna under några år till mellan 5 och 6 %. 2015 sköt den dock åter fart till 6,7 % och regeringens uttalande ambition är att bibehålla en årlig tillväxt på mellan 6,5 och 7 % och därigenom uppnå en BNP per capita på 3200 till 3500 USD innan 2020. Framför allt till följd av en omfattande torra under våren 2016 skrevs dock prognoserna för innevarande år ner till 6 %, även om många bedömare tror att den sedan kan komma att öka ytterligare under efterföljande år.

Den kraftiga tillväxten kan härledas till den liberalisering av ekonomin som startade med *doi moi*-reformerna i slutet av 1980-talet. Utvecklingen har bidragit väsentligt till Vietnams snabba fattigdomsminskning, lett till en växande medelklass och i och med det även en växande inhemsk marknad. Med en BNP per capita på 2 052 USD är Vietnam sedan 2012 ett lägre medelinkomstland enligt Världsbankens kriterier.

Finanskrisen 2008 drabbade Vietnam med efterdyningar i form av hög inflation och försvagad valuta. Sedan 2013 har det makroekonomiska läget stabiliserats med uppmätt årlig inflation kring 5 %, och det senaste årens inflationsnivå har varit rekordlåg med uppmätt inflation på under 1 %. Stramare makroekonomisk politik bidrog till delvis dämpad ekonomisk tillväxt i ett längre perspektiv, något det vietnamesiska ledarskapet då uttryckte var ett godtagbart pris för makroekonomisk stabilitet. På senare tid har dock en viss återgång skett till en mer expansiv politik. Statligt ägda företag (SOE:er) står för nästan en tredjedel av Vietnams BNP, varav många är illa skötta och utgör problem för den vietnamesiska ekonomin. Ett välkänt exempel är avslöjandet av varvsjätten Vinashins betydande missförhållanden med skulder motsvarande 4,5 miljarder

September 2016

USD från 2010. Fortsatt behov av strukturella reformer, utöver en sund makroekonomisk politik, understryks av både IMF och Världsbanken.

Under de senaste tio åren har mer än 30 miljoner vietnameser lyfts ur fattigdom, motsvarande ca 35 % av befolkningen. Enligt UNDP lever omkring 10 % av befolkningen i fattigdom och 3 % i extrem fattigdom. Många av de som lever över fattigdomsgränsen klassas dock som "nära fattiga", med risk för att åter falla tillbaka i fattigdom. Vietnam hamnar på 116:e plats av 182 länder i UNDP:s Human Development Index (2015) och uppvisar generellt sett relativt goda välfärdsindikatorer. Flera av Milleniemålen uppfylldes i förtid. Standardökningen gäller såväl inkomster som tillgång till bostad, sanitet och elektricitet. Vietnam står dock fortfarande inför utmaningar vad gäller fattigdomsminskning, med växande klyftor och en tydlig ökning av andelen fattiga bland de 15 % av befolkningen som utgörs av etniska minoriteter, vilka motsvarar 50 % av alla fattiga. Världsbanken menar att tillväxten måste bli mer inkluderande genom att exempelvis öka produktiviteten inom jordbrukssektorn och möjliggöra mer investeringar i de fattigaste delarna av landet. De sociala klyftorna växer också mellan stad och landsbygd, men även inom storsrådena blir klyftorna alltmer tydliga som en konsekvens av ökad urbanisering.

Vietnams tillväxt är främst koncentrerad till Ho Chi Minh-staden, Hanoi och ytterligare ett par urbana områden, medan den största fattigdomen finns i avlägsna agrara områden. Många av landets provinser har endast i begränsad omfattning fått del av den snabba expansionen av utländska och inhemska företag. De offentliga investeringarna är mer jämnt fördelade över landet, men de har inte kunnat hindra växande inkomstskillnader. Den främsta anledningen till detta är att investeringarna har varit begränsade och oftast sköts på provinsnivå. Med ökande urbanisering står Vietnam inför flera utmaningar då fattigdomen ökar i takt med att befolkningen från landsbygden flyttar till städerna.

Vietnams ekonomiska struktur har till följd av urbaniseringen förändrats. Industriproduktionen och servicesektorn har ökat och står vardera för ca 40 procent av BNP, medan jordbruksproduktionen har sjunkit till 20 procent av BNP, en halvering på 15 år. Jordbrukssektorn (inklusive fiskerinäringen) sysselsätter emellertid fortfarande mer än hälften av befolkningen. Även om den inhemska privata sektorn har ökat, behåller statligt ägda företag en inflytelserik ställning i Vietnam. Landet har inlett processen att privatisera dessa men det går långsamt och fortfarande finns cirka 1400 statligt ägda företag, vilka står för 40 % av landets BNP. Dessutom står de två största statsägda bankerna för nästan 60 % av all skuldrisk till dessa företag, varför de statliga bankerna och företagen är mycket nära sammanflätade. Privatiseringsambitionen har så långt kommit på skam och bedömningar gör gällande att endast 5% privatiserats så långt. Brist på transparens samt opålitliga balansrapporter fortsätter att försvåra rekonstruktionen. De flesta statsägda bolag är i dåligt finansiellt skick och deras totala skuldsättning bedöms utgöra 42 % av BNP.

Det råder brist på statistik rörande kvinnligt deltagande i den vietnamesiska ekonomin, men uppgifter finns om att endast 7 % av toppositionerna inom näringslivet innehas av kvinnor, vilket dock ska placera Vietnam på en andraplats i Sydostasien, efter Filippinerna.

Utländska investerare och företag intresserar sig i allt större utsträckning för att etablera sig på den vietnamesiska marknaden samt för att förlägga produktion i landet. Vietnam ses både som ett alternativ och ett komplement till produktion i Kina, där lönekostnaderna ligger cirka 30 % högre än i Vietnam. Andra konkurrensfördelar som ofta lyfts fram i Vietnam är god arbetsmoral,

September 2016

ekonomisk stabilitet och fördelaktiga skattesatser. Det finns emellertid företag avstått från etablering i Vietnam p.g.a. svårigheter att hitta kompetent arbetskraft. Utöver detta är administrationen byråkratisk och intransparent, vilket ytterligare försvårar tillgängligheten.

Vietnams befolkning ökar mellan 1 och 1,5 miljoner per år och ungefär två tredjedelar av befolkningen är yngre än 35 år. Att absorbera de cirka 1 miljon vietnameser som träder in på arbetsmarknaden varje år utgör en utmaning för regeringen. Den unga befolkningen är dock en stor tillgång för Vietnam, då produktionen företrädesvis är arbetskraftsintensiv. Efterfrågan på mer kompetent arbetskraft har de senaste åren ökat och för att Vietnam ska fortsätta växa på lång sikt krävs åtgärder för att möta den tilltagande efterfrågan. Den demografiska guldåldern kommer dessutom att vara överstämmande inom något decennium och då väntas utmaningar med en åldrande befolkning, som till stora delar dessutom fortfarande kommer att vara fattig.

De viktigaste näringarna i landet är textil, olja, fisk- och skaldjursprodukter, skor, ris, kaffe, te, socker och kol. På senare år har dock tillverkningsindustrin, speciellt för mobiltelefoner, vuxit och både Samsung och Nokia har stora fabriker i landet för tillverkning av mobiltelefoner. Vietnam har stora mängder energi- och naturresurser och förutom omfattande kol- samt oljeindustrier, finns naturgas-, kol-, järnmalm- samt stora bauxittillgångar.

Vietnams banksektor utvecklades huvudsakligen för att stödja statsföretagen men håller nu på att moderniseras. Exempelvis har möjligheterna att få kredit för kommersiella ändamål förbättrats på senare år. I samband med den globala finanskrisen minskade dock kreditgivningen. Många av bankerna dras med en stor andel dåliga lån, något som tynger sektorn. Dessa lån uppskattas förvisso ha minskat till ca 3 % av den totala upplåningen (från uppskattningar om 15 % för bara några år sedan), men detta har till stor del skett genom att de dåliga lånen köpts upp av det statliga *Vietnam Asset Management Company*. Förutom de statliga bankerna finns även ett stort antal mindre, privata banker. Tre stora utländska banker, Standard Chartered Bank, ANZ Bank och HSBC, etablerade sig i Vietnam som 100-procentigt utlandsägda banker hösten 2008. Vietnam har två börser; en i Ho Chi Minh-staden och en i Hanoi.

Vietnams handelsunderskott domineras av Kina, men Vietnam har även underskott i relation till länder som Sydkorea, Taiwan, Singapore och Thailand. Däremot kan ett stort och ökande handelsöverskott konstateras i handeln med USA och EU. Detta har varit betydande för påskyndandet av förhandlingarna om frihandelsavtal med både EU och USA, då dessa förväntas kunna garantera en viss trygghet och balansera genret mot Kina. Vietnams handelsöverskott med Sverige har ökat kraftigt de senaste åren, vilket delvis beror på att de flesta av de Samsung- mobiltelefoner som säljs på den svenska marknaden är tillverkade i Vietnam.

Turismen till Vietnam har de senaste åren ökat i takt med att det satsats stora summor på hotellkomplex längs med kusterna, företrädesvis i mellersta och södra Vietnam samt på ön Phu Quoc. Dock kunde en kraftig minskning av intäkter från turismen konstateras 2015, delvis med anledning av den minskade inkommande turismen från Kina.

September 2016

Handelspolitik

Hösten 2012 inleddes förhandlingar om ett frihandelsavtal (FTA) mellan EU och Vietnam, vilket undertecknades i december 2015. Avtalet, som förväntas träda i kraft 2018, innebär borttagna tullar på i princip alla varor och övergångsregler för vissa känsliga varor. EU hoppas att med hjälp av avtalet, förutom att få marknadstillträde för europeiska varor, även få bättre tillgång till offentliga upphandlingar i Vietnam, bättre skydd för intellektuella rättigheter samt mer hållbar handel. EU är efter USA Vietnams största exportmarknad och är mottagare av nästan 20 % av Vietnams totala export.

Samtidigt har Vietnam i år även färdigförhandlat ett plurilateralt frihandelsavtal inom ramen för TPP (Trans-Pacific Partnership) där USA varit främsta förhandlingspart. TPP omfattar cirka 40 % av världens BNP. För den vietnamesiska textilindustrin är USA en mycket viktig partner och Vietnam hoppas på att i TPP få undantag för de så kallade ursprungsreglerna för textilier.

Handeln mellan Vietnam och övriga ASEAN-länder är betydande och kommer att öka ytterligare i takt med att tullskyddet sänks. Genom medlemskapet i ASEAN har Vietnam dessutom frihandelsavtal med Kina (ACFTA), Sydkorea (AKFTA), Australien och Nya Zeeland (AANZFTA) och nu senast även med Indien. Ryssland är fortsatt en viktig ekonomisk partner, inte minst inom oljebranschen och i slutet av 2014 avslutade Vietnam förhandlingarna om att ingå en tullunion med Ryssland, Vitryssland och Kazakstan.

Sveriges relationer med Vietnam

Sverige var det första västland som etablerade diplomatiska relationer med Vietnam, i januari 1969. Under 2014 firades 45-års jubiléet av de diplomatiska relationerna mellan Sverige och Vietnam med ett stort antal aktiviteter i bägge länderna. I och med utfasningen av det bilaterala biståndet per den 1 januari 2014 har ambassadens verksamhet blivit mer inriktad på Sverige- och handelsfrämjande. Även om det bilaterala utvecklingssamarbetet har avslutats, kommer svenskt bistånd Vietnam till del genom multilaterala och EU-kanaler samt genom s.k. ramorganisationer som har stöd från Sida (t.ex. We Effect).

Under 46 år av bistånd har Sverige bidragit med mer än 3 miljarder USD till Vietnams utveckling. En utvärdering av det svenska biståndet till Vietnam (Evaluation Study of Long-Term Development Cooperation between Vietnam and Sweden, Sida 2012:2) ger vid handen att svenskt utvecklingssamarbete har förbättrat hälsan och utbildningen samt den generella utvecklingsnivån för miljontals vietnameser; en betydande bedrift. Utvärderingen delgav även insikter som kan inspirera andra partners i utvecklingssamarbete. Några av de viktigaste bidragen har varit pappersbruket Bai Bang, *National Hospital of Pediatrics* (i Sverige närmare känt som Olof Palmes barnsjukhus och som sedan våren 2016 inhyser en byst av Palme) i Hanoi, sjukhuset i Uong Bi och på senare år utbildning av journalister, stöd till det civila samhället, specifikt kring HBT-frågor, rättssamarbete och stöd till anti-korruptionsinsatser. Det långvariga och generösa biståndet har, tillsammans med det politiska stödet under kriget, fört med sig att Sverige har fått något av en särställning i landet. Inte minst åtnjuter Olof Palme fortfarande ett högt anseende, åtminstone hos den äldre generationen.

Enligt Business Swedens sammanställning har cirka 50 svenska eller Sverigerelaterade företag någon form av närvaro i Vietnam. De flesta av de

September 2016

stora svenska bolagen finns representerade på den vietnamesiska marknaden däribland ABB, Atlas Copco, Ericsson, Electrolux och Oriflame som har försäljning i Vietnam. H&M, IKEA, Fjällräven och Claes Ohlsson däremot har ingen direkt försäljning, men har lagt delar av sin produktion via sourcing i landet. IKEA t.ex. sysselsätter enligt uppgift genom sina underleverantörer nära 300 000 personer i Vietnam. Många andra företag, t.ex Astra Zeneca, är representerade via partners, representationskontor eller säljer på den vietnamesiska marknaden från utlandet.

Under senare år har ett ökande intresse kunnat märkas bland svenska företag som undersöker möjligheterna att investera i Vietnam. Potential för svensk export och investeringar finns inom flera sektorer, bland annat inom verkstadsindustri, hälsa och life science, kreativa näringar, ICT och gaming, miljöteknik samt katastrofhjälp och -lindring.

Det bilaterala handelsutbytet mellan Sverige och Vietnam ökar stadigt efter en viss nedgång 2010-2011, men är fortfarande relativt blygsamt. Det finns därmed potential till fortsatt ökning, särskilt när frihandelsavtalet mellan EU och Vietnam träder i kraft. Under 2015 exporterade Sverige för 1,3 miljarder SEK till Vietnam, en ökning med 14 % från 2014. Importen, som upplevt en markant ökning sedan 2011, uppgick 2015 till cirka 8 miljarder SEK, 18 % mer än 2014. Första halvåret 2016 ökade exporten och importen med 22 respektive 1 %, jämfört med samma period 2015.

Kulturutbytet mellan Sverige och Vietnam har tidigare i stor utsträckning drivits inom ramen för utvecklingssamarbetet. Utbyten har skett inom musik, konst, film, opera, dans, och litteratur. Dessa utarbetade kontakter tas nu tillvara på inom Sverigefrämjandet. Studentutbytet mellan Sverige och Vietnam ökar, men från låga nivåer, och ambassaden arbetar aktivt med att marknadsföra Sverige som en attraktiv studiedestination och öka antalet vietnamesiska studenter som läser i Sverige. Sedan 2015 finns ett etablerat samarbete mellan svenska och vietnamesiska medicinska universitet kallat *Training and Research Collaboration* (TRAC) och Uppsala Universitet har representationskontor i Hanoi.

Det finns vidare ett flertal samarbeten mellan svenska och vietnamesiska städer och kommuner.

Ambassaden bedömer att minst 400 svenska medborgare bor i Vietnam. Enligt officiell statistik besökte cirka 32 000 svenskar Vietnam under 2015.

Den goda relation som finns länderna emellan har gjort det möjligt att föra en dialog kring känsliga ämnen som korruption och mänskliga rättigheter.

Högnivåbesök

Högnivåbesök från Vietnam till Sverige

Vice premiärminister Vu Van Ninh besökte Sverige under våren 2014. Två år tidigare, våren 2012, besökte informations- och kommunikationsminister Nguyen Bac Son Sverige. Vietnams kulturminister Hoang Tuan Anh besökte Sverige år 2009. Informations- och kommunikationsminister Le Doan Hop besökte Sverige både 2009 och 2008. Vice premiärminister Nguyen Sinh Hung, arbetsmarknads- och socialminister Nguyen Thi Kim Ngan (numera ordförande för Nationalförsamlingen) samt jordbruksminister Cao Duc Phat besökte alla Sverige 2008.

September 2016

Högnivåbesök från Sverige till Vietnam

Statministerns särskilda sändebud Pierre Schori besökte Hanoi i juni 2016, bl.a. för att uppmärksamma minnet av Olof Palme. Statssekreterare Erik Bromander ledde en delegation av svenska företag inom transportsektorn till Vietnam i november 2015. Talman Urban Ahlin besökte Vietnam våren 2015. Våren 2014 besökte kabinettssekreterare Frank Belfrage Vietnam i samband med ett regionalt ambassadörmöte och 2013 besökte justitieminister Beatrice Asks Vietnam i syfte att underteckna ett samarbetsavtal kring bekämpning av transnationell brottslighet. I samband med GreenBiz 2013 i Hanoi, ledde statssekreteraren för handelsfrågor Gunnar Oom Vietnam en delegation på området hållbara transportlösningar och miljöteknik. Under hösten 2012 besökte barn- och äldreminister Maria Larsson Vietnam tillsammans med en företagsdelegation inom hälsosektorn. Hösten 2011 besökte Magnus Kindbom, statssekreterare på landsbygdsdepartementet, Vietnam. Förre utrikesministern Carl Bildt besökte Vietnam i samband med ASEM:s utrikesministermöte 2009. Statssekreterarna Joakim Stymne och Karin Johansson samt Riksdagens utrikesutskott besökte Vietnam år 2008. Biståndsminister Gunilla Carlsson besökte landet år 2007 och justitieminister Thomas Bodström reste till Vietnam 2006. 2004 var det senaste statsbesöket från Sverige till Vietnam med HHMM Kungen och Drottningen tillsammans med utrikesminister Laila Freivalds.

Adresser

Sveriges ambassad i Hanoi:

Embassy of Sweden
No. 2 Nui Truc Street
Van Phuc, Ba Dinh
Hanoi, Vietnam
Tfn: +84 (0)4 37260400
Fax: +84 (0)4 38232195
E-post: ambassaden.hanoi@gov.se
Hemsida: www.swedenabroad.com/hanoi
Facebook: www.facebook.com/EmbassyOfSwedenInHanoi

Svenska honorära generalkonsulat i Ho Chi Minh-staden:

Honorary Consulate General of Sweden
146-E15 Nguyen Van Huong Street
Ward Thao Dien, District 2
Ho Chi Minh-staden, Vietnam
Tel: + 84-8-35192334/35
Fax: + 84-835192337
E-mail: generalconsulatesweden@gmail.com

Business Sweden (Commercial Section at the Swedish Embassy)

No. 2 Nui Truc Street
Van Phuc, Ba Dinh
Hanoi, Vietnam
Tel: +844 37260415
E-post: asean@business-sweden.se

Tidskillnad mellan Vietnam och Sverige

+ 6 timmar vid svensk vintertid
+ 5 timmar vid svensk sommartid